

De la vida del CENTRE.

REUNIÓ GENERAL ORDINÀRIA DEL DIA 13 DE GENER DE 1927.—Presideix el President del CENTRE, don Pau Font de Rubinat, acompanyat dels membres de la Junta Directiva Srs. Martí Baiges, Anguera, Domènech, Bartomeu, Pallejà, Sabater, Aixelà, Peller, Felip, Fata, Prunera, Agustí i Alsina. Aquest últim actua de Secretari.

Es aprovada l'acta de l'anterior reunió general, prèviament llegida pel Secretari.

Seguidament el tresorer Sr. Anguera llegeix, el resum dels comptes de l'any passat, que són aprovats sense cap objecció.

El mateix Sr. Anguera llegeix el projecte de pressupostos per a l'any actual, i explica les lleugeres variacions que contenen comparats amb els de l'any passat. S'augmenta en primer lloc una quantitat a la consignació de la Biblioteca. Diu el Sr. Anguera que aquest augment s'ha pogut fer perquè en el pressupost d'ingresos figuren les quotes de cent socis més, comparat amb el número dels de Gener de l'any passat.

Oberta discussió sobre els pressupostos, usen de la paraula els Srs. Salvadó, Caixés i Odena. Posats a votació, són aprovats d'acord amb el projecte de la Directiva, amb un sol vot en contra.

Seguidament, es dona lectura de la següent proposició: «Els que subscriuen, socis del CENTRE DE LECTURA, sotmeten a l'aprovació de la Reunió General ordinària de socis, la següent proposició: Que es convoqui una Reunió General extraordinària de socis per tal de discutir i reformar l'actual Reglament del CENTRE DE LECTURA i aquesta reunió general extraordinària haurà de tindre lloc dintre d'un mes de la present reunió general ordinària de socis».

El Senyor President, diu que aquesta proposició, pot ésser discutida de conformitat amb el que disposa el Reglament.

Fa ús de la paraula el Sr. Caixés, qui diu que de la lectura de la proposició li sembla treure la conseqüència de que la Ponència nomenada en la reunió general ordinària de l'any passat per a l'estudi i modificació del actual Reglament deu retirar-se, tota vegada que l'actual proposició en el cas d'ésser aprovada és sens dubte un vot de censura a la mateixa.

El senyor Grau, parla també en el mateix sentit.

El senyor Codina parla a favor de la proposició. Diu que aquesta contenia dos extrems, el primer

dels quals fou retirat pel primer firmant de la mateixa, abans d'aquesta reunió, a la qual cosa es va avenir el propi senyor Codina davant la seguretat que se li va expressar de que en aprovar-se el segon extrem objecte de discussió, seria més endavant viable la realització del primer.

El President, com a president també de la ponència nomenada l'any passat, explica tota l'actuació de la mateixa, que és com segueix:

En la reunió general de l'any passat, va ésser presentada una proposició que deia:

Per tal que el reglament vigent, tot conservant les clàusules fundamentals que determinen el caràcter de l'entitat, permetin una major elasticitat i s'obtingui una major eficàcia de les múltiples activitats que fa sorgir la constant progressió de la vida eteneista, la Junta Directiva, coincidint amb indicacions que se li han fet per diversos elements del CENTRE, sotmet a l'aprovació de la reunió general la següent proposició: 1.er Reformar el Reglament. 2.^{on} Nomenar una Ponència amb l'encàrrec d'elaborar el projecte de reforma.

Va acordar-se que aquesta Ponència fos formada pel President del CENTRE i els individus de la Directiva que aquesta designés per un representant de cada una de les set Seccions, un delegat de la Junta de Museus, un de la Junta d'Ensenyances i un de la REVISTA, invitant a formar-hi part els tres ex-presidents del CENTRE senyors Caixés, Cavallé i Porta.

Demés, hi figura una esmena del senyor Batlle, aprovada també i que diu: «Que aquesta Comissió o Ponència assenyali un període d'informació perquè hi puguin aportar llurs idees tots els socis que ho desitgin.» La Directiva en reunió del dia 19 de Gener, complimentant l'acord prèviament en la reunió general ordinària del dia 14 del corrent, respecte al nomenament d'una Ponència per a confeccionar el projecte del nou Reglament de l'entitat, acordà demanar a les set Seccions, Junta d'Ensenyances, Junta de Museus i REVISTA, que designessin un individu que formés part de la dita Ponència. Així mateix s'acordà oficiar als ex-presidents pregant-los-hi que fossin servits d'ocupar un lloc en la mateixa.

La Ponència restà, per fi, constituïda en la forma següent: D. Pau Font de Rubinat, President; don Antoni Porta, Ex-president; D. Pere Cavallé, Ex-

president; D. Josep Caixés, Ex-president; D. Antoni Martí Baiges, per la REVISTA; D. Alexandre Frias, per la Junta d'Ensenyances; D. Salvador Vilaseca, per la Junta de Museus; D. Jaume Sabater, per la Secció Científica; D. J. Banús i Sans, per la Secció de Literatura; D. Pere Vidiella, per la Secció d'Art; D. Joan Fatta, per la Secció de Música; D. J. Miquel i Pamies, per la Secció Excursionista; D. Valentí Ruiz, per la Secció d'Arts i Oficis; i D. Josep Recasens, per la Secció d'Estudis Socials.

Aquesta Ponència va reunir-se el dia 3 d'Abril, i en la reunió de la Junta Directiva del dia 6, el senyor Martí Baiges, en absència del President, donà compte de que s'havia reunit la Ponència designada, per a la reforma del Reglament, la qual acordà nomenar una Comissió composta del senyor President i ex-presidents de l'entitat a l'objecte de que aquesta preparés el pertinent al cas, deixant per tant aquest assumpte per a més tard.

El senyor Ricard Ferrater, com a primer firmant de la proposició que es discuteix, la defensa en el sentit de que ell creu que la reforma s'imposa tot seguit, sino total, en part. Passada a votació, és rebutjada amb el vot favorable de 8 socis.

D'acord amb la costum establerta en altres reunions generals, s'invita als socis a fer els precs i preguntes que tinguessin per convenient, usant de la paraula el senyor Salvadó, qui fou contestat pel senyor President.

S'aixeca seguidament la reunió.

HOMENATGE AL CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA EN EL CINQUANTENARI DE LA SEVA FUNDACIÓ.—El dia 14 de Gener, a la nit, va tenir lloc l'anunciat acte d'homenatge al Centre Excursionista de Catalunya en ocasió d'haver-se escaigut el cinquantenari de l'excursionisme català. Va presidir el senyor Font de Rubinat, el qual era acompanyat per les personalitats representatives del nostre excursionisme cabdal i el de les entitats de les comarques tarragonines. Hi va assistir un públic nombrós i escollidíssim.

Parlà, de primer, Josep Iglésies, president de la nostra Secció Excursionista. Justificà l'homenatge. A mig segle passat—va afegir—dirieu que Catalunya s'enderrocava: adés queia un monestir, adés un vent advers arreconava els costums de rancior pairal. Uns romàntics, meravellats de llur llengua, provaren de ressucitar-la i nasqueren els Jocs Florals Catalunya, després d'una llarga dormida, començava de deixondir-se. Era l'inici de la nostra renaixença. Aquesta no va ésser efectiva fins que no es creà la primera entitat excursionista. La torre de

avori, on rimaven els poetes llurs versos, s'esbatajava. Els excursionistes no en tenien prou en admirar la bellesa d'un monument, cercaven la seva valor arqueològica; no en tenien prou en admirar una serralada o un cim aspriu, n'escatien la història geològica. Així va nèixer la ciència catalana. Per aquest motiu no són solament els excursionistes qui deuen commemorar aquest cinquantenari, sinó tots els estaments culturals. Per això el CENTRE DE LECTURA fa ofrena d'una rama de llorer al Centre Excursionista de Catalunya. Es molt coneguda—continua—aquella imatge sobre el cavall d'Atila. Els excursionistes catalans, recorrent Catalunya, donen la imatge contrària. Lla on ells petgen, porten la vida. Per llur tasca i llur devoció, els catalans veuen aparèixer, amb ulls astorats, la meravella ignorada dels nostres monuments arquitectònics i saben com són les belleses naturals de Catalunya. Aquest cinquantenari—acaba—no ha d'ésser una fita, sinó l'esguard endarrera en ésser al capdamunt d'una pujada. Llavors s'atalaia un panorama extens. Al lluny, tancant l'horitzó, hi ha una muntanya molt alta i damunt seu un estel. Si pujàvem a la muntanya alta, potser l'abastariem. Deixem, doncs, enrera els cinquanta anys de tasca, i encaminem-nos-hi.

Seguidament parlà Antoni Iborra, de l'Agrupació Excursionista «L'Estel», de Montblanch. Es va plànyer de la mancança d'espiritualitat que pot observar-se en les noves generacions, en els nostres joves. Inclús solen a ésser-ne mancats els excursionistes. Advoca, amb paraula emocionada, per què aquests tinguin un amor molt fèrvid a la naturalesa o, encara millor, seguint el consell de Maragall, a la «nostra naturalesa». Lloa l'excursionisme perquè fa nèixer la companyonia. Dificilment són destriables uns homes que, devegades, han compartit uns perills i sacrificis i que, fins i tot, els haurà calgut potser algun cop partir-se un mos de pa. Associa els excursionistes de la vila ducal a l'homenatge.

Joan Fatta, delegat a la nostra ciutat de la Secció Excursionista de l'Ateneu de Tortosa, fa constar, amb breus paraules, l'adhesió dels excursionistes tortosins a l'acte.

Bernabé Martí i Bofarull, en nom del Grup Excursionista Muntanyenc, de Tarragona, es congratulà de parlar a Reus essent fill de Tarragona. Definí l'excursionisme, i fins el turisme, com l'escola de la història i de la contemplació de la naturalesa i l'art. Defensà uns punts de vista que va donar a conèixer en el darrer Congrés de Turisme celebrat a Tarragona. Acabà demanant al Centre Excursionista de Catalunya que proposi a l'Ajuntament de Barcelona que es dongui a un carrer d'aquella ciu-

tat el nom de Cèsar August Torres, un dels més grans propagadors de l'excursionisme a Catalunya.

Pere Cavaller, primer secretari que fou de la nostra Secció Excursionista, parla de les primeries de l'excursionisme a Reus, llavors que un grup d'enamorats de la naturalesa, que s'estatjava a la Lliga Catalanista, començava d'actuar. Ells foren, després, els fundadors de la nostra Secció Excursionista. Evoca, en detalls vius i pintorescos, la primera excursió que aquesta realitzà, feta a Santes Creus. Els nostres primers excursionistes volien seguir les petjades d'Artur Osona i s'honoraven ajudant la tasca, noble i esforçada, de Font i Saguer. Es felicita que la nostra Secció porti ja vinticin anys d'activitats, puix avui pot fer aquesta vibrant manifestació de gratitud al Centre Excursionista de Catalunya.

Joan Santamaría, llegí fragments d'un treball que —diu—podria titular-se petita filosofia del caminant. És difícil d'extractar-lo, i hi renunciem perquè sabem que el seu eminent autor el publicarà molt aviat.

Joan Ruiz i Porta, ex-president del Centre Excursionista de Catalunya, comença elogiant l'obra que realitza la nostra entitat. Recomanà als excursionistes que treballin amb fe i ardidesa, que el seu esforç no serà debades. Ja, a hores d'ara, en recollim esplèndids fruits en diverses manifestacions artístiques i intel·lectuals. Si els excursionistes de les comarques tarragonines treballen amb força, hom atraurà la curiositat dels altres excursionistes de la nostra terra devers aquest Camp i les seves serres, on el benemèrit Ciriac Bonet ha construït ja el xalet-refugi de les Airasses. I no us cregueu pas que el Pirineu i el Montseny sentin gelosia d'aquest desplaçament. A la tasca dels excursionistes d'aquestes comarques, ja veieu que s'en realitza una de paralel·la. Eduard Toda restaura l'antic monestir d'Escornalbou, i el vostre—el nostre—President, senyor Font de Rubinat, des de la Comissió de Monuments, treballa ardidament per la reconstrucció dels nostres joiells arquitectònics, amenaçats de ruïna. Acaba encoratjant el nostre jovent al treball.

Francesc Maspons i Anglasell, president actual de l'entitat homenatjada, va dir: Feia temps, molt de temps, que no m'havia sentit tan vivament emocionat com avui, i és que potser mai no havia gaudit d'una sensació de responsabilitat enorme com la que ara sento, ja que en aquests gloriosos dies de la vida del Centre Excursionista de Catalunya, sense cap mèrit, assumesc la seva alta representació. Recull els punts essencials dels parlaments que s'han fet i diu que cal que els excursionistes no de-

falleixin un sol moment, puix llur obra, com tots han reconegut, és altament meritòria i profitosa. No us fixeu si sou molts o pocs, res no hi fa el número; el que interessa és la qualitat. Qui posa fe en la seva actuació, dóna les passes segures. En aquest moment recordo un poema de Joan Alcover —«L'Ermità qui capta», em sembla—el qual ermità, de dalt de la seva ermita estant, no afigura la ciutat llunyana, perquè la descobreix, però l'home de la ciutat que ha pujat a l'ermita, en té prou amb un llumet al lluny o unes pedres esblanqueïdes, per a reconstruir la imatge que coneix i fer-la reviuere. Dedicà unes paraules d'elogi als excursionistes de les comarques tarragonines, als quals encoratjà a seguir el camí emprès. Jo us vull revelar el secret—diu—de l'obra del Centre Excursionista de Catalunya, de com ha construït tant en cinquanta anys. L'obra de la nostra entitat és feta per la constància, la fe, l'amor. Continuïtat, sacrifici, esperit; per aquestes tres parets puja l'edifici del Centre Excursionista de Catalunya. La glòria que cap als excursionistes és, com s'ha dit, la d'haver reconstruït gran part del nostre patrimoni immens. No ha estat això debades. Aquests dies han passat per les meves mans felicitacions de les quatre parts del món: d'Europa, d'Amèrica, i fins de les terres ultramarines del llunyà Japó. Us recordaré—acaba—un discurs presidencial de Milà i Fontanals als Jocs florals. Deia que passant per entremig dels ametllers florits de la illa de Mallorca va sentir una veu fina, que cantava la cançó «A la voreta de la mar...», la qual feu vibrar el seu esperit i el feu pensar que aquella donzella que avui broda un mocador per una reina, pot venir un dia que brodi, per a ella, les gales de noces d'una reina.

Per últim, el senyor Font de Rubinat, va cloure l'acte i va manifestar que hi mancava la consagració oficial de la nostra entitat. Afegeix que havíem cregut, amb la seva realització, que honoràvem el Centre Excursionista de Catalunya i resulta que més aviat és el CENTRE DE LECTURA l'honorat, puix que hostatja els representants de l'entitat cabdal de l'excursionisme català i els que representen el de les nostres comarques. Só a la presidència del CENTRE DE LECTURA sense altre mèrit que els meus anys, però aquests anys em permeten, avui, de recular idealment cinquanta anys i reviuere els dies de la fundació del Centre Excursionista de Catalunya. Aquest, avui és un arbre esponerós, amb arrels per tota la terra catalana i que ja ha donat fruits molts saborosos. Aquests fruits són la renaixença de molts valors espirituals del nostre patrimoni. Acaba dient: Honorable senyor president del Centre Excursio-

nista de Catalunya, digueu a la vostra entitat que el CENTRE DE LECTURA, la ciutat de Reus i les nostres comarques admiren les vostres tasques i estan amb les vostres aspiracions; com vosaltres, esguardem el passat i tenim també els ulls fets en l'esdevenidor de Catalunya. Així, doncs, pel que heu fet i pel que fareu encara, us retem aquest petit tribut d'homenatge.

Tots els oradors varen ésser saludats amb afectuosos aplaudiments i al senyor Maspons li fou tributada una fermissima ovació a peu dret. També, en acabar llur parlament, varen ésser tots merescudament aplaudits.

En finir aquest acte, s'oferí un xampany en honor dels nostres hostes, el qual va arrodonir aquesta festa.

Del Centre Excursionista de Catalunya es rebé passats uns dies, la següent comunicació: «Senyor President del CENTRE DE LECTURA.—Honorable senyor: Aquesta Junta Directiva es complau en expressar-vos el seu major agraïment per les atencions de que foren objecte el nostre president Sr. Francese de P. Maspons i Anglasesell i l'ex-president senyor Joan Ruiz i Porta, el dia de la sessió d'homenatge celebrada per l'entitat de la vostra presidència en honor del CENTRE amb motiu de la commemoració del Cinquantenari de la seva fundació. En fer-vos present la nostra satisfacció per l'èxit assolit en tan solemne acte, ens plau tenir ocasió de poder-vos renovar el testimoni de la nostra major consideració».

EL CURSET DE GEOGRAFIA FÍSICA I HUMANA PROFESSAT PEL SENYOR PAU VILA.—En el número passat vàrem donar compte d'haver-se celebrat el curset de Geografia física i humana, que explicà el professor senyor Pau Vila a la nostra Secció Excursionista. Mancava, però, ultra la lliçó pràctica per mitjà d'una excursió, de la qual parlem més avall, una altra lliçó, també pràctica, que consistí en la projecció d'una pel·lícula impressionada en el curs del Llobregat.

El senyor Vila, ajudà els rètols de la pel·lícula, redactats per ell, amb comentaris verbals molt interessants. Aquesta projecció, que va cloure definitivament el curset esmentat, ha estat una bella terminació del mateix. Va tenir lloc la vetlla del dia 24 de gener.

Excursió a la mola de Roquerola i al turó de la Baltasana.—Aquesta excursió es feu en companyia del professor senyor Vila i tingué, com hem dit, el caràcter d'una lliçó pràctica del curset professorat per l'il·lustre geògraf.

El dia 23 de Gener els associats que la dugueren a cap s'aplegaren de bona matinada a Vilaverd, on el senyor Vila feu unes consideracions entorn de la caracterització de l'emplaçament d'aquesta població.

Tot seguit, empengueren el camí de Rojals, el qual deixaren passada la Masieta d'En Roig, per admirar la gorja del riu de la Variella, conegut àdhuc per barranc de la Vall. La gorja és iniciada per un encinglerament d'uns 50 m. de desnivell que el barranc salva llensant-se en cascata.

Reprès el camí, es guanyà el collet de Rojals i, a poc, el poblet del mateix nom. Des d'aquesta viletta, hom admira un panorama extensíssim que tanca la carena pirenenca.

Es travessà Rojals i pel collet de Fontanelles s'entrà a la conca del riu Brugent, la vall del qual calia seguir per la part més alta. Es travessaren els colls del Guertxet, del Lleó i de la Mola a 1000 metres d'alçada aproximadament. Des de cadascun d'ells, s'atalien bellíssims paisatges a banda i banda, puig aquests colls es troben situats en la mateixa línia de carena que divideix els aigua-vessos dels rius Brugent i Francolí.

Després del collet del Guertxet, és travessà el bosc del mateix nom, el qual és una continuació dins la conca del Brugent del bosc famós de Poblet. Més tard, pel collet de la Mola, s'assolí el cim de la mola de Roquerol.

La mola de Roquerol s'enlaira encinglerada per totes bandes, entre el riu Brugent, el seu afluent riu Sec i la vall del riu de Castellfolit tributària de la del Francolí. El seu cim forma un pla gairebé perfecte, puix els estrats d'arenisca que la formen són ben horitzontals. El sol és cobert de gleba i els pins troben en ell prou terra damunt la roca, per creixer si bé no molt ufanament. En parts obagues, és mantenen algunes congestes i al bell mig del pla, un petit llac acabava d'embellir el conjunt.

L'alçada oscila entre 1050 i 1100 m. La vista que s'albira des del seu cim és veritablement esplèndida. Per la banda del Brugent, tota la vessant oposada que elouen Montral i la serra dels Mullats. Per damunt de les collades, la llum de la gran plana camperola.

Per la banda del Francolí, el sot meravellós de Castellfolit a primer terme, el qual forma la part més ubèrrima del bosc de Poblet. En obrir-se la Conca de Barberà, al capdell de la vall de Castellfolit, s'exten el bosc de Riudabelles i encara, per damunt del coll de Tarrés, s'afigura l'Urgell, el Pla de Lleida i les serres de Montsec, Montseny de Pallars, escalant-se fins al Pirineu el qual es retalla a l'horitzó, gairebé de cap a cap, com una visió d'insomni.

A contra voler, abandonaren els excursionistes el cim de la mola de Roquerol i per un caminó, obert perillosament en la cinglera, devellaren al collet de Castellfolit, per internar-se adés en el bosc gran de Poblet, adés per un nou collet, retornar a les vessants del riu Brugent.

Aquest caminó és sumament perdedor, però sens dubte, un dels que ofereixen més bel·leses a l'esguard dels que segueixen el nucli orogràfic de Prades.

La serra del Bosc s'ofereix en la collada de Castellfolit aspra i escarpadíssima i el camí que segueix la part superior de la collada, salva grans clapiesses i tarteres. Les vegades que s'endinsa en el bosc, hom admira la magnificència dels seus pins centenaris.

Després de travessar el collet dels Costes del Mas d'En Toni, el camí s'enfila fins als Plans de Capafonts i d'allí planejant suaument, va a trobar la font del mas de l'Espasa, l'aigua de la qual travessa el camí. Aquest assoleix l'alçada màxima en el collet de l'Era del Mas de l'Espasa a 1130 m.

En aquest collet hom deixà el camí, el qual duu en 45 minuts a Prades, i travessant el barrancó que més avall s'anomena torrent dels Bassots, s'assoliren les coves del Pere Roig. Són unes balmes veritablement grandioses, sota de les quals hi ha habitacions de pastors, dipòsits de pasturatge i grans corrals de bestiar ovi.

De les coves del Pere Roig, sense camí, es carenejà fins al peu del turó de la Baltasana, el més alt de totes les comarques essencialment tarragonines. Es guanyà el cim del turó, pujant al dret, per la tartera de la part obaga, que aquell dia apareixia coberta de neu.

En el cim del turó s'hi enlaira una torre per a la telegrafia òptica. Des d'ella hom es forma admirablement càrrec de l'orientació de les diverses serres i valls que constitueixen el conjunt orogràfic de Prades. La vall que estotja la vila d'aquest nom es domina ben bé, aiximateix la que duu al monestir de Poblet. Per la banda dels plans de La Guarda, el Montsant tanca l'horitzó. L'altitud del turó és 1201 m.

Del cim de la Baltasana, per entre un bosc espès que s'enfila per la seva faldada, es davallà a la vila de Prades, on part dels excursionistes feren nit, mentre la resta es traslladà a Reus, en un auto que exprofessament contractà la Secció Excursionista.

Durant l'excursió, el senyor Pau Vila posà de relleu les manifestacions de geografia física que la naturalesa mostra en els paratges seguits, així com la manera com aquesta condiciona els conreus i la vida dels homes.

Excursió a la vall del riu Brugent.—En finir l'anterior excursió, alguns companys junt amb el senyor Pau Vila, restaren a Prades a fi de seguir el dia següent el curs del riu Brugent.

Eixiren de la vila comtal de bona matinada i s'encaminaren vers el collet de sant Roc (1050 m.), el qual travessaren per davallar a l'ermita de l'Abellera, situada 50 metres dessota el collet, dins d'una gran balma. L'ermita sembla veritablement suspesa en la cinglera, i inebastable pel caminant, no obstant, el camí obert en el cingle guanya la balma lateralment.

Des de l'Abellera s'albira tota la part superior de la vall del riu Brugent, amb les serres dels Murlats i la collada que fa d'aigua partió entre les barrancades que donen vida al riu anomenat i el Ciurana.

Dessota el cingle de l'ermita, s'exten un magnífic bosc de castanyers, per entre els quals davalla vertiginosament el camí, fins a trobar el que s'anomena riuet de l'Abellera. Es segueix aquest curs d'aigua per la seva vorera dreta, entre joncs i boixos en abundor. A poc es troben uns estrats calcaris que travessen el llit del riu i que aquest salta en cascata.

Es seguí el riuet de l'Abellera fins al seu aigua-barreig amb el Brugent, deixant la vila de Capafonts a la dreta.

El riu Brugent després de rebre el de l'Abellera, entra en un llarg congost, sens parió en tota la serra. Ofereix reconades plenes d'encant i una vegetació atapaïda. Mostra fenòmens d'erosió ben remarcables.

La vall s'eixampla dessota la collada que dona entrada al bosc de Poblet, seguida precisament el dia anterior. Al bell mig de l'eixamplament hi ha la rica masia coneguda per mas d'En Toni.

Farena, agrupació de cases pertanyent al municipi de Montral, es troba situada d'esquena al riu, en el pendís d'un turonet, i a l'entrada de una nova gorja, no menys bella ni menys extensa que la primera.

Sobressurt d'aquest nou congost, la cinglera de Roca Munera, veritablement imponent i formant cornisa damunt del riu. Hi ha el projecte de construir dessota d'ella la presa d'un embassament. Hom veié les construccions per l'aforament de la corrent i els pous de sondatge. L'aigua embassada seria aconduïda a La Riba on s'assoliria un saltant d'uns 100 m.

Dins d'aquest congost s'hi troben diferents molins paperers, avui abandonats i en ruïnes. Un petit senderó va seguint la corrent del riu, travessant-lo

sovint, puix aquest no deixa gairabé espai, entre l'aigua i la cinglera. La part final d'aquest congost s'anomena l'Esqueix i en ella el riu salta per entre blocs enormes, despresos dels estimballs que l'encaixonen.

El senderó s'enfila, una mica, per salvar la part més estreta del congost i salta a un nou eixamplament. A la dreta hi ha una escampadissa de masos que formen el barri de Cabrera; al pla de la corrent diversos molins en ruïnes. Un d'ells aprofitava el caudal d'una deu important que naix a la vora: la font Grossa.

El riu forma encara nous engorjats; els molins a la seva vora van succeint-se. Resten les cases de Pinatell (barri de Rojals) en un planell superior, damunt de les cingleres immediates a la corrent. Es troben vora d'ella, una agrupació de molins amb una església. Es el barri de Sant Domingo, altrament conegut per can Jan o molins de Figuerola; pertany a Rojals.

Davant de can Jan, cal travessar la corrent i passar per dessota unes grans roques que formen cornisa damunt del camí. Aquest esdevé més ample, però el riu continua formant congost. Es deix endarrera un molí en ruïnes i aviat a la banda oposada del riu, s'en albira un, avui transformat en establiment de piscicultura. Devant d'ell, dessota el camí, naix la deu més important de la comarca: la font Gran.

L'aigua d'aquesta font aconduïda a La Riba posa en moviment els molins i fàbriques que formen aquesta població.

El riu Brugent lliura dessota La Riba les seves aigües al riu Francolí.

El camí seguit entra a la vila susdita per la part superior. Vora les primeres cases troba l'acèquia de la font Gran. La vila de La Riba és constituïda per una sèrie de molins paperers i fàbriques escalonades en la part inferior d'una vessant de Puig de Mar. Es una població típicament industrial i plena de caràcter. Té estació en la línia ferrada de Reus a Lleida.

CONFERÈNCIES.—El dia 21 de Gener el conegut folk-lorista Joan Amades donà, tal com estava anunciada, una conferència sobre «Narració de Rondalles populars comentades». Definí el que s'enten per rondalla i explicà la seva importància i diferenciació de la llegenda. La primera és tota narració amb la qual hom no es proposa altra cosa que passar, com es diu, l'estona, amb la conveni tàcit entre el qui la conta i els qui l'escolten que tot és fals. La llegenda esmenta noms, llocs i èpoques; en la rondalla, per

contra, res hi és determinat. Pel tal de donar idea de la importància de la rondalla a través dels temps posà l'exemple que el més gran i més bell dels monuments està a la mercè dels barbres que vulguin i puguin destruir-lo, mentre que la rondalla fa la seva via de segle en segle, sense que res sigui capaç de destruir-la. L'origen de la rondalla és tan antic com l'home; existeix la rondalla des de que l'home adquirí el dó de la paraula. Hi ha rondalles que són pròpies de tots els pobles i de totes les races; es diferencien només en la forma d'ésser narrades i en això consisteix la llur importància, tant que per la forma de la narració pot ésser determinada la nissaga del contaire. Hi ha rondalles meravelloses, els elements o factors de les quals són sobrenaturals; narratives, la finalitat de les quals és merament la de passar el temps, sense elements extraordinaris; mnemotècniques, per a l'educació de la memòria; ortofòniques que faciliten la bona pronunciació, i infantils que no cal definir. El conferenciant donà a conèixer un model de cadascuna: «La vella qui no es volia morir mai», meravellosa; «En Nofre i la Pona», narrativa; «Camp de mill», mnemotècnica, i «Els tres fadrins», ortofònica. La conferència del senyor Amades resultà interessantíssima i distragué i encuriós al nombrós auditori el qual obligà a l'il·lustre folk-lorista a narrar una rondalla més, «El poll i la pussa», de caràcter infantil.

El dia 28 del mateix mes el nostre amic Dr. Joan Domènech, continuant la meritíssima tasca esportiva que vé desenrotllant des d'una de les més importants entitats esportives reusenques, el ciub Reus Deportiu, exposà en públic des de la tribuna del CENTRE la «Utilitat social dels parcs d'esports i la necessitat de què Reus tingui el seu». No fa pas gaire temps que havíem tingut el gust de veure publicat per l'entitat esmentada un bell projecte de camp d'esports que podria ésser realitzat a la nostra ciutat. El senyor Domènech per tal de palesar la influència que en l'estat sanitari dels països civilitzats han determinat els esports i la cultura física en general, reportà bon nombre de dades estadístiques referents al grau de mortalitat en els distints països i especialment les relatives a la mortalitat i morbiditat per tuberculosi, en particular a Reus. Com a terme de comparació i per tractar-se d'una ciutat de condicions semblants a la nostra, esmenta les xifres de mortinatalitat corresponents a Tarragona durant els disset anys darrers, les quals són 20,7 naixements i 18,8 defuncions per cada mil habitants, mentre que a Reus 17,6 i 21,15 respectivament. Creu que ha de tenir-se en compte la influèn-

cia de la tuberculosi, malaltia que presentà l'any 1917 i calculada per cada 10.000 habitants una mortalitat de 31,5 a Barcelona, 53 a Girona, 14,5 a Lleida, 16,3 a Tarragona i 23,8 a Reus. L'any 1917 la total per igual causa fou a Reus de 56, mentre que durant els anys 1925 i 1926 ha minvat fins a 45 i 46, respectivament. Dedueix que el problema no revesteix la gravetat que les estadístiques precedents podrien fer suposar per fer elles referència exclusivament a l'any 1917; opina, però, que la qüestió no revesteix per això menys importància i que tots estem obligats a corregir els defectes de la nostra urbs i en aquest sentit, a més de la creació d'institucions científiques adequades, és necessària la d'un camp d'esports on els petits s'enrobustixin contra les tares orgàniques que duen i on els grans practiquin les mínimes regles d'higiene declarades avui obligatòries en tota nació mitjanament civilitzada. Parlà del que podria ésser el camp d'esports de Reus i ajudà les explicacions per mitjà de diverses diapositives. Instal·lació el més perfecta possible d'espais destinats a la pràctica dels esports com a finalitat primordial, camps d'herba per a la celebració de partits de futbol, implantació de cursos de cultura física, primer estadi de Catalunya i celebració anual de jocs olímpics foren els objectius que podrien assolir-se. Actualment, ja uns 150 nens de les escoles nacionals assisteixen periòdicament al camp d'esports i aprofiten d'aquelles ensenyances. Seria una millora considerable per a Reus la creació d'un Parc públic que vingués a completar l'admirable tomb de passeigs que posseïm i recorda el que digué el doctor Aguadé Miró en la seva darrera conferència donada en el CENTRE a prop la decisiva influència que sobre el coeficient de mortalitat de les poblacions exerceixen les condicions de l'habitació i en la qual recomanava la immediata iniciació de les barriades-jardins.

El dia 21 del mes de ^{**}desembre de l'any passat, prosseguint el seu romiatge en pro de «La Nova Revista», de la qual és director, donà En Josep Maria Junoy al CENTRE una conferència sobre la publicació que es proposava emprendre de la revista que a hores d'ara és ja un fet i que cal assenyalar i agrair en benefici de les lletres catalanes.

LES ESCOLES. CURS DE TEORIA DELS TEIXITS.—Atenent la invitació que en el folletó que conté el Plan d'ensenyances de les Escoles del CENTRE del present curs es fa als gremis de la localitat de que si estimen necessària la implantació d'alguna ensenyança

no consignada en el quadre d'assignatures ho manifestin, varis socis del CENTRE, obrers del ram de fabricació de teixits, es dirigiren a la Junta Directiva demanant l'establiment de l'ensenyança per a contramestres de l'indicat ram.

Després de varies gestions del President i Junta d'Ensenyances del CENTRE, el dia 7 de Gener s'inaugurà una classe de Teoria de Teixits, sota la direcció del Sr. Artur Dalmau Roca, tècnic competentíssim.

Assisteixen a la dita classe 32 alumnes, tots ells obrers del ram i alguns dels quals, els que abans no ho eren, s'han fet socis del CENTRE, per tal de cursar la dita ensenyança.

Les classes tenen lloc un dia per setmana, els dissabtes per la tarda, de 5 a 8, hores que els alumnes, per fer l'anomenada setmana anglesa tenen lliures, i poden dedicar a l'estudi.

Causa excel·lent impressió aquest grup d'obriers estudiosos i el veure l'entusiasme i afany amb què assisteixen a les lliçons.

El dia 8 de Gener tingueren lloc en les Seccions Científica i d'Art, les eleccions parcials per a cobrir càrrecs vagants.

La Secció Científica el·legí Delegat a la Directiva el Dr. Josep Aixelà Mestre i la Secció d'Art el senyor Conrad Felip Pagès per a desempenyar igual càrrec i el Sr. Jaume Lloveras Codonyet per a vocal seccional.

Per tal de cobrir càrrecs vagants dins la Junta Directiva, han estat el·legits Vis-President del CENTRE el Sr. Anton Martí Baiges i Bibliotecari el senyor Conrad Felip Pagès.

Per les seccions d'Art i Excursionista i amb la col·laboració dels nostres consocis Srs. Josep Prunera, Manuel Cuadrada i Eduard Borràs, s'estan fent actius treballs per a la celebració de l'exposició de fotografies i objectes de Poblet que coincidirà amb la tanda de conferències sobre el venerable Monestir que ja tenim anunciada.

El senyor Bartomeu Darder ha pregat que fos diferida la celebració del curs sobre Geologia elemental, que explicarà en el cicle de la nostra Secció Excursionista, puix actualment té concentrada tota la seva activitat en uns treballs científics d'importància. La susdita Secció fa treballs perquè, ben aviat, pugui començar-ne un altre, entre els que té projectats.